

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ»

Рівень вищої освіти

**перший
(бакалаврський)**

Спеціальність

231

Освітня програма

Соціальна та
молодіжна робота

Тривалість викладання

1-й семестр (1, 2 чверті)

Кількість кредитів

4 кредити ЄКТС

120 годин

Заняття:

Лекції

2 години на тиждень

Практичні

2 години на тиждень

Мова викладання

Українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=1766>

Кафедра, що викладає

Філософії і педагогіки

Викладач:

Захарчук Олексій Феліксович

доцент кафедри філософії і педагогіки,
Кандидат філософських наук, доцент

Е-mail: zakharchuk.o.f@nmu.one

Консультації: відповідно до актуального
розкладу у Teams

1. Анотація

«Соціальна філософія» – обов’язкова дисципліна навчального плану підготовки бакалаврів за освітньою програмою «Соціальна та молодіжна робота» для спеціальності 231 «Соціальна робота». В межах дисципліни здійснюється концептуальний аналіз функціонування та динаміки розвитку суспільства, ролі в ньому людини; розкриття системного характеру суспільства і вивчення змін у підходах до розгляду суспільства від класичних підходів та парадигм до сучасних концепцій.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: Розуміти в специфіку соціального буття оволодіти знаннями про специфічний характер суспільства та його розвиток. Оволодіти відповідними вміннями застосування набутих знань у науково-теоретичній роботі, викладанні навчальних дисциплін соціогуманітарного профілю, аналітичній діяльності та в суспільно-політичній практиці.

Завдання курсу

- Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної соціальної філософії
- Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної соціальної філософії
- Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі соціальної філософії
- Критично оцінювати роль техноморфних факторів в розвитку суспільства, сприяти запобіганню посилення уніфікації і прагматизації суспільних відносин в межах можливого впливу окремої освіченої особи на суспільство.

2. Результати навчання

- Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв’язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між соціальними подіями та явищами.
- Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.
- Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв’язання, в тому числі на етапі раннього втручання.
- Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять
ЛЕКЦІЇ
1 Специфіка соціальної філософії
Предмет, головні ідеї та методи соціальної філософії.
Основні теоретичні концепції з’ясування сутності суспільства.
Сучасне системне уявлення про суспільство та джерела саморозвитку
2 Статус соціальної філософії. Взаємодія з філософськими науками
Науковий статус соціальної філософії
Категоріально-поняттєвий апарат соціальної філософії
Взаємодія соціальної філософії з нефілософськими науками

Види та тематика навчальних занять
3 Структура суспільства
Поняття «соціальна спільність» і «соціальна група»
Соціальна структура суспільства
Сутність та історичні типи соціальної стратифікації
Соціальна мобільність, види мобільності.
Сучасні філософсько-політичні доктрини
4 Базові соціальні інститути
Соціальні інститути і соціальні ролі
Тоталітарна і правова держава
Теорія суспільного договору
Громадянське суспільство і демократія
5 Культура як регулятор соціальних відносин
Поняття та функції культури
Основні елементи культури
Види та форми культури
Культурний шок
6 Влада і політика
Політика як суспільне явище
Сутність політичної влади та її структура
Проблеми легітимності влади
Політичні режими
7 Соціально-політичні процеси
Соціальний та політичний процеси як складові суспільного розвитку
Типологія політичного процесу.
Основні види політичних процесів.
Особливості політичного процесу в Україні
8. Філософія людини
Філософська антропологія як розділ соціальної філософії
Неясність поняття "людина"
Особливості сучасного підходу до філософії людини
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
1 Історичні передумови та історія розвитку соціальної філософії
2 Природа та динаміка суспільних конфліктів. Актуальні соціальні проблеми українського суспільства
3 Колектив, соціальна група, нація, народ. Поняття класів, верств, прошарків.
4 Соціальні відносини та їх типологія. Власність як основа соціальних відносин.
5 Соціальний зміст ідеології
6 Проблема індивіда та свободи у суспільстві
7. Глобальні проблеми людства і соціальне прогнозування

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Комп'ютерне та мультимедійне обладнання. Активованій корпоративний акаунт НТУ «ДП» (student.i.p@nmu.one). Microsoft Office 365. Застосунки Microsoft Office: Teams, Forms, Whiteboard, OneNote. Платформа дистанційного навчання НТУ «ДП» Moodle. Підключення до Internet.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення студентів за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Контрольна робота	Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні		
30	40	30	30	100

Практична робота полягає у відвіданні студентом семінарських занять та здійсненні доповідей на семінарських заняттях.

Поточна успішність складається з успішності за оцінки за роботу на практичних заняттях. Оцінюється 8 занять, участь у занятті максимально може принести студентові 10 балів (студент не обов'язково має готувати доповідь на кожний семінар). Отримані бали на практичних заняттях додаються до підсумкової контрольної роботи в кінці чверті (до 30 балів) є підсумковою оцінкою за вивчення навчальною дисципліни. Максимально за поточною успішністю студент може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами оцінювання контрольної роботи, яка містить 3 запитання, кожне з яких оцінюється 10 балами.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи

Підсумкова робота передбачає виконання ККР (разом 30 балів). У разі використання технології дистанційної освіти допускається усне опитування за темами ККР з використанням інструментів Office 365, Teams та Zoom.

Правильна відповідь **кожного питання** оцінюється 10 балами, а саме:

- **9-10 балів** – відповідь правильна, точна;
- **7-8 балів** – відповідь правильна, складає 80%;
- **5-6 балів** – відповідь не повна, складає 50%;
- **4-2 бали** – відповідь складає 20-40%;
- **1 бал** – відповідь неправильна повністю;
- **0 балів** – відповіді немає.

6.4. Критерії оцінювання практичної роботи

Практичні заняття оцінюються у вигляді письмових або усних відповідей максимально у 10 балів за кожне заняття, з яких:

9-10 - балів – відповідність еталону, наведення прикладів з додаткової літератури, правильні відповіді на додаткові питання викладача щодо змісту доповіді

7-8 балів – відповідність еталону, правильні відповіді на додаткові питання викладача щодо змісту доповіді

5-6 бали – відповідність еталону, можливі помилки на додаткові питання викладача щодо змісту доповіді

2-4 бали – відвідання студентом семінарського заняття та участь в обговореннях доповідей

1 бал – відвідання студентом семінарського заняття

0 балів – студент не з'явився на семінар

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується відповідними нормами «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_запобіг_виявл_плагіат-2025.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до чату у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які надано викладачеві для перевірки із порушенням термінів, оцінюються нижчими балами. Перескладання відбувається із дозволу декана у разі поважної причини (наприклад, хвороба).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Найважна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчальному році освітня діяльність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням, він має право опротестувати виставлену оцінку у встановленому порядку.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бойченко, Михайло Іванович. Соціальна філософія: підручник / М. І. Бойченко ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ : Київський університет, 2020. 623 с.
2. Соціальна філософія: навчальний посібник. Київ: / [Ананьїн В. О., Горлинський В. В., Пучков О. О., Уваркіна О.В.]; під. ред. В. О. Ананьїна. Київ: ІСЗЗІ НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського», 2021. 320 с.
2. Основи філософських знань. Підручник / за ред. В.А. Буслинського. Львів: Новий Світ 2000, 2020.– 352 с.
3. Zaharchuk A.F. The value aspect of the idea of a superman in the social and political views of Friedrich Nietzsche. *International Electronic Scientific and Practical Journal «WayScience»*. 2021. №1 (7). P. 174-184.
4. Захарчук О. Ф. Концептуальна критика демократії в соціально-філософських поглядах Фрідріха Ніцше. "Гілея: науковий вісник": Збірник наукових праць.- К., 2023. Випуск 184-185 (№ 5-6) С.14-18.
5. Захарчук О.Ф. Подолання європейського нігілізму у вченні Фрідріха Ніцше в контексті розвитку некласичної філософії. *Епістемологічні дослідження у філософії, соціальних і політичних науках*. 2023. Том 6 (1). С. 32-40.
6. Захарчук О. Ф. Зв'язок аксіологічного та матеріально-економічного аспекту у соціально-філософських поглядах Фрідріха Ніцше. *Грані*. 2024. Том 27. № 1. Філософія. С. 64-70.
7. Захарчук Олексій, Пазиніч Юлія Феномен війни як елемент загальнофілософських і соціально-політичних поглядів Фрідріха Ніцше. *Вісник*

Дніпровської академії неперервної освіти. Серія «Філософія. Педагогіка». 2024. №2 (7). С. 33-42.

8. Zhadiaiev, D., Pavlenko L., Zakharchuk O. Teaching Philosophy in Modern Scientific and Communicative Environment. *Суспільство та національні інтереси. 2025. №2(10). Р. 37-47.*

Додаткові

1. Андрущенко, В. П. Організоване суспільство [Текст] : [у 2 кн.] / Віктор Андрущенко; [наук. ред. В. Савельєв]. - Вид. 3-тє, випр. та допов. - Київ : Знання України, 2018. Назва на дод. тит. арк. : Організоване суспільство. Проблеми суспільної самоорганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу. Кн. 1 : Від мрії до дії. 2018. 659 с.

2. Андрущенко, В. П. Організоване суспільство [Текст] : [у 2 кн.] / Віктор Андрущенко; [наук. ред. В. Савельєв]. Вид. 3-тє, випр. та допов. Київ : Знання України, 2018. - Назва на дод. тит. арк. : Організоване суспільство. Проблеми суспільної самоорганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу. Кн. 2 : Філософія новітнього державотворення. 2018. 647 с.

3. Баранівський, В. Ф. Проблеми духовної безпеки українського суспільства [Текст] : зб. наук. пр. / В. Ф. Баранівський. - 2-ге вид., допов. та допрац. Київ : Лицар, 2018. 259 с.

4. Глобалізація і культурна ідентичність: український вимір [Текст] : [дослідження] / [О. В. Білий та ін.] ; НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. - Київ : Наукова думка, 2018. 276 с.

5. Білодід Ю.М. Філософія. Український світоглядний акцент: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Київ : Кондор, 2020. 356 с.

6. Баумейстер А. Біля джерел мислення і буття: вибрані філософські етюди. Київ: Дух і літера, 2020. 473 с.

7. Головатий М. Ф. Оздоровлення нації в об'єктиві науки, або Доля України: як її змінити [Текст] / М. Ф. Головатий, Г. А. Дмитренко, В. Т. Солодков. - 2-ге вид., допов. - Київ: ДКС-Центр, 2019. 271 с.

8. Гнатенко П. І. Феномен ідентичності [Текст] : [монографія] / Петро Гнатенко. Вінниця : Твори, 2022. 193 с. - Бібліогр.: с. 191.